

PROMOTIE VOOR HET TELLEN VAN EEKHOORN- NESTEN WERKT!

Vilmar Dijkstra

De Vereniging Natuurmonumenten kende Zoogdiermonitoring eind 1998 een subsidie toe om het monitoren van eekhoorns verder uit te kunnen breiden (zie Zoogdier 9(2):26). Het monitoren van eekhoorns wordt sinds 1995 uitgevoerd door eens per jaar in februari eekhoornnesten te tellen, waarbij wordt aangenomen dat het aantal nesten een maat is voor het aantal eekhoorns.

Eind 1998 zijn een kleine tweehonderd brieven verstuurd naar afdelingen van KNNV, IVN en NJN, zijn bezoekerscentra en de Provinciale Landschappen aangeschreven en werden in een aantal bladen oproepen geplaatst. De regionale radio (Omroep Friesland en Radio Oost) en de landelijke televisie (Puur Natuur) hadden belangstelling en zorg-

den voor een item over het monitoren van eekhoorns. Het doel van de actie was om in die gebieden waar zich in 1998 te weinig telgebieden bevonden (Veluwe, Utrechtse Heuvelrug, Fries Woudengebied, Drenthe, Overijssel, Hollands Duingebied, Noord- en Midden Limburg, Zeeuws Vlaanderen) het aantal telgebieden uit te breiden, zodat op termijn goed onderbouwde uitspraken over geconstateerde trends gedaan kunnen worden. Een evenwichtige ver-

De eekhoorn is een aansprekend, dag-actief zoogdier, dat goed te monitoren is door de nesten te tellen. Foto Ben Verboom



deling van de telgebieden over Nederland is daarvoor van groot belang.

Reactie

In totaal reageerden bijna 200 mensen op de oproepen. Verspreid over het land werden in totaal acht cursussen verzorgd in het herkennen van eekhoornnesten en hier en daar liepen aspirant tellers mee met een ervaren teller. In totaal werden op deze wijze 135 mensen geïnstrueerd. In tabel 1 wordt één en ander per provincie cijfermatig weer-gegeven.

Nieuwe telgebieden!

Het blijft altijd een verrassing hoeveel van deze mensen werkelijk gaan tellen en hoeveel telgebieden de promotie uiteindelijk oplevert. Velen gaven aan met andere mensen tezamen een telgebied te willen tellen en een aantal gaf aan in 2000 met de monitoring te willen starten. Tot op het moment van het schrijven van dit stukje (28 juni) zijn 47 nieuwe telgebieden aangemeld, geteld door in totaal circa 120 personen. 20% van deze telgebieden ligt in terreinen van de subsidiegever Natuurmonumenten. Daarnaast zijn een tiental telgebieden aangemeld die vooral nog niet aan de eisen voldoen en niet in dit overzicht zijn opgenomen, met name vanwege hun te kleine omvang, kleiner dan 10 hectare. Het aantal aangemelde telgebieden lag dus nog hoger. Waarschijnlijk zal een deel van de afgekeurde telgebieden in 2000 wel aan de eisen voldoen. De ervaring bij Zoogdiermonitoring leert dat er mogelijk nog meer telgebieden zijn geteld, maar daarvan zijn de gegevens (nog) niet bij ons binnen.

In tabel 2 wordt per provincie een overzicht gegeven van het aantal telgebieden dat in 1999 is geteld. Ter vergelijking wordt ook het aantal telgebieden gegeven dat wel in 1998 en niet in 1999 is geteld en het aantal telgebieden dat zowel in 1998 als in 1999 werd geteld. In 1999 zijn in totaal 102 telgebieden geteld (waarvan 46% nieuwe telgebieden), tegen 67 telgebieden in 1998. Een toename van 52%, met name in gebieden waar voorheen te weinig of helemaal geen telgebieden lagen!

Als er rekening wordt gehouden met het feit dat 15 telgebieden wel in 1998 zijn geteld, maar niet in 1999, dan is de toename zelfs 96%. Een deel van de 15 niet in 1999 bezochte telgebieden zal echter weer in 2000 worden bezocht. De uiteindelijke toename zal waarschijnlijk rond de 70% liggen.

Provincie	Reacties	Cursus gevolgd
Noord-Holland	17	10
Zuid-Holland	17	8
Noord-Brabant	11	8
Utrecht	35	22
Gelderland	52	36
Overijssel	19	15
Friesland	13	10
Drenthe	26	20
Limburg	5	3
Flevoland	1	1
Groningen	0	0
Zeeland	0	0

Tabel 1. Aantal reacties en aantal cursisten per provincie.

Telgebieden en bostypen

De uitbreiding van het aantal telgebieden heeft een verschuiving in de percentages telgebieden per bostype veroorzaakt (tabel 3). Het percentage telgebieden in gemengd bos is aanzienlijk toegenomen ten nadele van het percentage telgebieden in loofbos. In tabel 3 zijn tevens de percentages weer-gegeven uit de vierde bosstatistiek betreffende de verdeling van de drie bostypen in Nederland. Daaruit zou geconcludeerd kunnen worden dat er meer telgebieden in naaldbos gelegen zouden moeten zijn om een goed beeld

Tabel 2. Het aantal telgebieden geteld in 1998, in 1999 en in beide jaren, per provincie.

	alleen in 1998	alleen 1999	zowel in 1998 als in 1999
Noord-Holland	1	7	1
Zuid-Holland	0	2	1
Noord-Brabant	5	3	20
Utrecht	0	7	0
Gelderland	1	9	5
Overijssel	8	3	5
Friesland	0	3	0
Drenthe	0	11	1
Limburg	0	4	17
Flevoland	0	0	2
Groningen	0	1	0
Zeeland	0	0	0
Totaal	15	50	52

jaar	naaldbos	gemengd bos	loofbos	aantal
1998	25%	34%	40%	67
1999	26%	46%	28%	93*
Nederland	54%	9%	37%	nvt

* van negen telgebieden is nog niet bekend tot welk bostype ze gerekend moeten worden

Tabel 3. Het percentage telgebieden per bostype in 1998 en 1999 en het percentage bosoppervlak per bostype in Nederland, volgens de vierde bosstatistiek (zie tekst).

van de ontwikkeling in de eekhoornpopulatie in Nederland te verkrijgen. De gegevens uit de bosstatistiek zijn echter niet zo geschikt voor een vergelijking van de verdeling in de drie bostypen. Ten eerste zijn de gegevens van de bosstatistiek verouderd, ze stammen uit 1980-1984. Sinds de jaren tachtig heeft er een behoorlijke 'verlofing' van de naald-

Het blijkt dat veel mensen enthousiast te maken zijn voor het 'adopteren' van een stuk bos om daar eekhoornnesten te tellen. Foto Dennis Wansink



bossen plaatsgevonden en is er nieuw loofbos aangelegd. Ten tweede liggen de grenzen ten aanzien van het onderscheid tussen de drie bostypen in de bosstatistiek en bij eekhoornmonitoring dusdanig anders dat in de bosstatistiek een aanzienlijk groter percentage naaldbos en loofbos verkregen wordt ten nadele van het percentage gemengde bos. Ten derde is de indeling voor de bosstatistiek alleen gebaseerd op de bovenste boomlaag, terwijl dit bij eekhoornmonitoring ook op lagere boomlagen is gebaseerd, waardoor in de bosstatistiek wederom een groter percentage naaldbos en een kleiner percentage gemengd bos wordt verkregen. Dit alles in aanmerking nemende komen de percentages telgebieden per bostype in 1999 waarschijnlijk aardig overeen met de percentages bostypen zoals die tegenwoordig in Nederland voorkomen, waardoor een beter beeld over de ontwikkeling in de eekhoornpopulatie in Nederland verkregen wordt dan voorheen.

Bestaansrecht

Al met al heeft er een behoorlijke uitbreiding van het aantal telgebieden plaatsgevonden en is de dekking over Nederland en verdeling over de drie bostypen beduidend verbeterd. Uitspraken over geconstateerde trends worden daarmee aanzienlijk betrouwbaarder, waardoor het meetnet duidelijk in waarde is toegenomen.

In de komende jaren zal de aandacht er voornamelijk op zijn gericht de telgebieden in stand te houden. Uiteraard is een uitbreiding van het aantal telgebieden altijd welkom, met name in Zeeuws-Vlaanderen, Noord- en Midden Limburg en de Achterhoek. Heb je interesse in het tellen van eekhoornnesten, stuur dan een kaartje naar onderstaand adres.

Vilmar Dijkstra, VZZ, Oude Kraan 8, 6811 LJ Arnhem